

Kemijärven kaupungin lausunto koskien esitystä laista kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaisista vähennyksistä ja lisäyksistä säädetään vuosittain muuttamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021). Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti kevään 2025 kehysriihen yhteydessä, että osana uusia sopeutustoimia kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistetaan 75 miljoonan euron, eli noin 2 prosentin vähennys. Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään kunnille käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta lain 1 §:n 1 momentissa lueteltuihin valtionosuustehtäviin.

Valtionosuuden laskemisen perusteina käytetään valtionosuustehtävien laskennallisia kustannuksia sekä syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja saamelaiden kotiseutualueen kunnan lisäosien määräytymisperusteita. Valtionosuuden laskemisen perusteista säädetään tarkemmin valtionosuuslain 5 §:n 1 momentissa.

Kunnan valtionosuuden määräytymiseen vaikuttavat myös verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus, josta säädetään 4 luvussa ja valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja siitä tehtävistä vähennykset, joista säädetään 5 luvussa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 3 luku sisältää säännökset perushintojen säätämisestä valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta sekä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta. Valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta säädetään 21 §:ssä. Valtionosuusprosentti määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri.

Kemijärven kaupungin lausunto:

Nyt esitetty VOS-leikkaus vaikuttaa oleellisesti kuntien taloudelliseen asemaan kasvattamalla kuntien omarahoitusosuutta kuntien peruspalvelujen tuottamisessa ja niiden kustannusten kattamisessa ja vaikeuttaa siten taloudellisesti jo ennestään haastavassa asemassa olevan kuntien kykyä taloutensa tasapainottamisessa. Tämä leikkaus johtaa suoraan myös kuntien tuloveron korotuksiin, jotta kuntalaisille tuotetut palvelut voidaan toteuttaa ilman velkaantumisen kasvua.

Kunnille on tullut vuonna 2025 huomattavia lisäkustannuksia toteutetusta työllisyyspalveluiden uudelleen järjestelyistä, jonka vuoksi kuntien kustannukset työllisyysmenoista ja kuntien omarahoitusvastuista ovat kasvaneet rajusti, vaikka uudistuksen luvattiin olevan kustannusneutraalin.

Peruspalvelujen valtionosuusleikkausta perustellaan kertaluonteisena eränä, mutta on huomioitava, että suunniteltu 2 %:n leikkaus on todellisuudessa vaikutuksiltaan suurempi johtuen kustannusten noususta ja kunta-alan henkilöstön jo sovitusta palkankorotuseristä.

Valtiontalouden kannalta esitetty leikkaus ei ole oleellinen, mutta kuntataloudelle se puolestaan on merkittävä.

Kemijärven kaupunki antaa lausuntonaan esitykseen leikkauksesta, että sitä ei tulisi toteuttaa vuonna 2026 eikä myöskään tavalla, joka kohtelee kuntien eriarvoisesti.

KEMIJÄRVEN KAUPUNGINHALLITUS

Heikki Nivala
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Dina Solatie
kaupunginjohtaja